

היטלי סחר בישראל

על אף שמדינת ישראל חתומה על הסכמים בינלאומיים האוסרים הטלת מכסים על יבוא קיים, כלי המאפשר הגנה על היצור המקומי ואף מוכר בהסכם ג.א.א.ט ובהסכמי סחר אחרים שישראל חתומה עליהם, כלגיטימי במקרים מסוימים, הוא כלי היטלי הסחר המעוגן [בחוק היטלי סחר ואמצעי הגנה, תשנ"א-1991 ובחוק היטלי הסחר \(תקון מס' 3\) התשס"ה 2005](#).

כאמור כלי זה מוגבל ביותר, וכפוף לעקרון המידתיות. ההיטלים מוטלים ע"י משרד התמ"ת בשיתוף משרד האוצר ולא ע"י משרד האוצר בלבד כמקובל במיסים. ההיטל מוגבל בזמן – בין שנתיים לארבע שנים אם אופציה להארכה, והטלתו אפשרית רק לאחר בדיקה של הממונה מטעם השר לפגיעה יוצאת דופן ביצור מקומי וכן של וועדה ציבורית המייעצת לשר. אמצעי ההגנה אינו חייב להיות בהיטל כספי הוא יכול להיעשות בהגבלת מכסות יבוא. החוק עוסק ב-4 סוגי היטלי סחר: היטל היצף, היטל משווה, היטל ביטחה והיטל יבוא, וכן באמצעי הגנה ליבוא הישראלי.

היטל היצף Antidumping Duty

היטל היצף מוטל על סחורה מיובאת הנמכרת במחירי היצף – במחירים נמוכים במיוחד שאינם הוגנים ואינם שווים למחיר בו נמכרת הסחורה של אותו יצרן במדינת המקור ו/או במדינות אחרות. המחירים אינם ברי תחרות ולעיתים תכליתם להציף את השוק המקומי בסחורה ולגרום לתעשייה המקומית של אותו מוצר להישבר.

ההיטל יוטל אם יצרן מקומי או מספר יצרנים יגישו בקשה למשרד התמ"ת ויוכיחו כי נגרם לתעשייה המקומית נזק בגין אותם מחירי היצף בהם מוכר היבואן את הסחורה. נזק יכול לבוא לביטוי בירידה ברווחיות, איבוד נתח שוק או כאשר המוצר נמכר במחיר נמוך יותר מאשר עולה ליצרו בארץ. די בכך שההיצף יהיה רק אחד מהגורמים לנזקי התעשייה המקומית, ואין חובה שההיצף יהיה הגורם היחיד לנזקי התעשייה המקומית על מנת שיוטל היטל.

על פי חוק היטלי הסחר סעיפים 4-32, יכול שר המסחר והתעשייה להטיל בצו חתום היטל על יבוא סחורה זו, זאת לאחר חקירה מקיפה של הממונה על היטלי הסחר במשרד התמ"ת, ודיון בפני וועדה מתאמת במעמד הצדדים, היבואנים והיצרנים. הנושא אף עוגן בהסכמי ג.א.א.ט בסבב אורוגוואי.

היטל היצף יהיה בשיעור ההיצף, ויכול שיהיה בסכום קצוב, באחוזים או לפי חישוב אחר; ואולם אם מצאו הממונה או הוועדה המייעצת, לפי הענין, כי די בהיטל הנמוך משיעור ההיצף כדי למנוע את הנזק הממשי לענף היצרני המקומי, יהיה היטל ההיצף בשיעור הנדרש לשם מניעת הנזק כאמור.

היטל משווה Countervailing Duty

היטל משווה מוטל על סחורה אשר קיבלה בארץ המוצא סבסוד יצוא. התערבות ממשלתית בסבסוד אינה הוגנת כלפי התעשייה המקומית. הטלת היטל משווה מעוגנת בחוק היטלי הסחר סעיף 4-32 וכן בהסכמי ג.א.א.ט - בהסכמי הסובסידיות בסבב אורוגוואי.

היטל משווה יהיה בשיעור התמיכה, שיחושב במונחים של תמיכה ליחידה של הטובין שיובאו במחיר נתמך; ואולם אם מצאו הממונה או הוועדה המייעצת, לפי הענין, כי די בהיטל הנמוך משיעור התמיכה כאמור כדי למנוע את הנזק הממשי לענף היצרני המקומי, יהיה ההיטל המשווה בשיעור הנדרש לשם מניעת הנזק כאמור.

היטל ביטחה

היטל ביטחה גם הוא נועד להגנה על הייצור במדינה אך גמישות הטלתו בהתאם להסכמי ג.א.א.ט גבוהה יותר. על המדינה להוכיח את שלושת המקרים להלן:

- התרחשו התפתחויות בלתי צפויות, שגרמו לסחר בלתי הוגן כלפי התעשייה במדינה.
- התקיים יבוא מוגבר (באופן מוחלט או ביחס לייצור המקומי) של מוצרים מסויימים.
- היבוא המוגבר עלול לגרום נזק ממשי או קיימת סכנה לכך שיגרום נזק לתעשייה המקומית המייצרת מוצרים דומים או מתחרים במישרין במדינה.

היטל הביטחה מוטל על יבוא טובין לישראל ועל יצוא טובין מישראל, על החזקתם של טובין או על מתן שירותים. יכול להיות מוטל על סוגי טובין, על ספקים מסויימים, ייבוא ממדינות מסויימות או משגור מסויים של טובין, הכל לפי העניין.

להלן מניעי המדינה להטלת ההיטל:

- מניעת שינוי לרעה במאזן התשלומים או ביתרות מטבע החוץ של המדינה.
 - הסדרת הייצור, הביקוש או הצריכה של תוצרת חקלאית ודגה, לרבות מניעת עודפים או הוזלה של תוצרת כזו. וכן הגנה על מוצרי חקלאות מנזק שיגרם לחשיפה של יבוא מתחרה.
 - מניעת יצוא מחצבים על מנת למנוע דלדולם.
 - הגבלה או מניעה של יצוא חמרי גלם המיוצרים או המופקים בישראל, כדי למנוע מחסור בשוק המקומי.
 - ספיגה או מניעה של ריווח עודף הנובע מהוראות חיקוק או מצעד כלכלי שנקטו הממשלה או שר משריה; "ריווח עודף" - ההפרש בין המחיר שהשיג מחזיק טובין או שהיה יכול להשיג בשוק הפתוח בעד טובין לבין המחיר ששילם בעד הטובין בפועל, בתוספת הוצאות וריווח סביר.
 - ספיגה של סיוע או של הטבה שניתנו מאת הממשלה בשל טובין שנועדו לצריכה בישראל אך למעשה יוצאו.
 - נקיטת צעדי נגד כלכליים כלפי מדינה פלונית שהפרה הסכם או הסדר עם מדינת ישראל;
 - הגבלה או מניעה של יבוא ממדינה האוסרת או המגבילה את הסחר עם ישראל או נוקטת נגדה צעדים מפלים, או הגבלה או מניעה של יצוא למדינה כאמור.
- גובהו של היטל בטחה יהיה בשיעור מערכת של הטובין או בסכום קצוב או בשיעור הריווח העודף או לפי חישוב אחר, הכל כפי שקבע השר בצו.

תקפו של צו המטיל היטל בטחה יהיה לתקופה שלא תעלה על שנתיים, אולם רשאי השר לחזור ולהטיל את ההיטל, או להאריך תקפו של צו.

אלה החייבים בהיטל ביטחה:

- (1) ביבוא - היבואן;
- (2) ביצוא - היצואן;
- (3) בהחזקת טובין - המחזיק;

מס יבוא

מס יבוא הינו היטל על יבוא לישראל של טובין שמקורם במדינה שהסכם העדפה בינה לבין ישראל מאפשר הטלת היטל על יבוא טובין.

שיעור היטל היבוא, בתוספת המכס המוטל על הטובין, לא יעלה על שיעור המכס המוטל על טובין שמקורם במדינות שאין להן הסכם העדפה עם ישראל, המסווגים באותו פרט בצו תעריף המכס והפטורים ממס קניה על טובין.

היטל היבוא יכול להיות מוטל על סוג טובין או על טובין מסוימים.

תוקפו לפי התקופה שתיקבע בצו.

אמצעי הגנה

אמצעי הגנה – הגנה על הייצור המקומי מפני פגיעה על ידי טובין מיובאים.

השר יכול להפעיל את אחד מאמצעי הגנה: 1. היטל הגנה 2. מכסת יבוא.

ענף יצרני מקומי של טובין דומים לטובין מיובאים או של טובין מתחרים בטובין מיובאים או מי שמייצג אותו (בסימן זה – המבקש), רשאי להגיש לממונה על ההיטלים בקשה, בכתב, לקיים בירור בשל כך שגידול ביבוא של טובין ותנאי יבואם גורמים או עלולים לגרום לנזק חמור לענף היצרני המקומי.

הבקשה צריכה לפרט את הדברים הבאים:

קיומו של גידול משמעותי בהיקף היבוא של טובין, קיומה של פגיעה כוללת ומשמעותית או הסתברות לפגיעה כאמור, קיומו של קשר סיבתי בין הגידול ביבוא לבין הנזק החמור לענף היצרני המקומי.

לבקשה לקיום בירור תצורף תכנית המפרטת את אופן היערכותו של הענף היצרני המקומי לשם הסתגלותו לתנאי תחרות עם הטובין המיובאים.

הממונה יבחן את ההשפעה של הגידול ביבוא על הענף היצרני המקומי; את כל הגורמים הכלכליים והמדדים הנוגעים לענף היצרני המקומי, ובין השאר את ההשפעה על מכירות, רווחים, תפוקה, נתח שוק, פרויקציות ותעסוקה של הענף היצרני המקומי.

בבואו לקבוע קיומו של קשר סיבתי בין הגידול ביבוא לבין הנזק החמור לענף היצרני המקומי, יבחן הממונה מלבד את כל הראיות הנוגעות לעניין הנמצאות לפניו; גם כל גורם ידוע אחר שגרם באותה עת לנזק לענף היצרני המקומי.

שר התמ"ת בוחן כאמור את הבקשה ואם מוצא אותה מוצדקת מגיש המלצתיו לשר האוצר הבוחן את הבקשה בראיה רחבה של טובת כלל הסחר והמשק הישראלי. תוך 15 יום ישיב שר האוצר על הסכמתו או אי הסכמתו להפעלת אמצעי הגנה ובמידה ודעתו כי יש להפעיל אמצעי הגנה תוך 5 ימים.

בצו המטיל מכסת יבוא, תהיה המכסה בשיעור שקבע השר בצו המטיל אמצעי הגנה, בהתייעצות עם שר האוצר, ואשר לא יפחת מהכמות הממוצעת של יבוא הטובין בשלוש השנים המייצגות האחרונות שקדמו למועד הטלת המכסה.

תקבע ע"י השר חלוקת מכסת יבוא בין מדינות היצוא של הטובין המיובאים. תחילה יעשה ניסיון להגיע להסכמה בעניין אופן החלוקה עם המדינות שיש להן חלק משמעותי בהיקף היבוא של הטובין המיובאים, אך אם הניסיון להגיע להסכמה כאמור אינו מעשי, תחולק המכסה בין מדינות היצוא של הטובין המיובאים, ביחס לחלקן בהיקף היבוא של הטובין כאמור במשך תקופה קודמת מייצגת ובהתחשב בגורמים המשפיעים או העלולים להשפיע על היבוא של אותם טובין.

השר רשאי לקבוע בצו המטיל מכסת יבוא, את אופן החלוקה של מכסות יבוא בין מדינות היצוא של הטובין המיובאים שלא בהתאם לאמור לעיל אם היה גידול חריג, בתקופה קודמת מייצגת, בהיקף היבוא של הטובין המיובאים ממדינת יצוא מסוימת.

צו המטיל מכסה כאמצעי הגנה יהיה לתקופה של ארבע שנים מיום תחילתו, אלא אם כן נקבעה בצו תקופה אחרת.

מס קניה

על פי חוק מס קניה התשי"ב 1952, מוטל מס קניה על יבוא ויצוא, בשעורים זהים, ומחושב כאחוז מהמחיר הסיטונאי של המוצר (מחיר הטובין + מכס + תמ"א). בפועל, בעקבות הרפורמות שהתחוללו בשנים האחרונות עיקר המס מוטל על מוצרים ביבוא.

מס הקניה מוטל, בשיעורים שונים, בעיקר על מוצרי צריכה. במהלך השנים הופחת מס הקניה ואף בוטל על מוצרים רבים. כיום מוטל מס על כלי רכב וחלקיהם, מוצרי חשמל, מוצרי אלקטרוניקה בידורית, סיגריות ומוצרי קוסמטיקה, בנוסף לכך מוטל המס בשעורים נמוכים על מספר מצומצם של תשומות ומוצרי ביניים, כגון: ברזל בניין ומוצרי קרמיקה. מוצרי מזון פטורים ממס קניה, למעט בירה ומשקאות אלכוהוליים.

עוד על מס קניה [באתר המכס](#) ← מידע לציבור ← מאגר מונחים מקצועיים